

УДК 159.955:378.091.12.011.3-051

DOI: [https://doi.org/10.33272/2522-9729-2025-4\(223\)-5-11](https://doi.org/10.33272/2522-9729-2025-4(223)-5-11)

ФАСТИВЕЦЬ АННА ВІТАЛІЇВНА,

докторка педагогічних наук, професорка кафедри фізичної терапії, Міжнародний науково-технічний університет імені академіка Юрія Бугая, м. Київ, Україна

Anna Fastivets,

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor at the Department of Physical Education, Academician Yuriy Bugay International Scientific and Technical University, Kyiv, Ukraine

E-mail: anna_fast@ukr.net

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0001-6333-5519>

ПЕТРЕНКО ЛЕСЯ МИКОЛАЇВНА,

докторка педагогічних наук, професорка кафедри загальної педагогіки та андрагогіки, Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка, м. Полтава, Україна

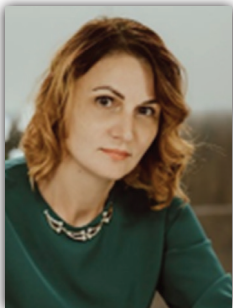
Lesia Petrenko,

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor at the Department of General Pedagogy and Andragogy,

Poltava V. G. Korolenko National Pedagogical University, Poltava, Ukraine

E-mail: petrenko13333@gmail.com

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-7602-8005>

КОЛЕСНИК ОЛЕНА ВОЛОДИМИРІВНА,

кандидатка історичних наук, доцентка кафедри соціально-гуманітарних дисциплін та фізичної терапії, ерготерапії, Полтавський інститут бізнесу ЗВО «Міжнародний науково-технічний університет імені Юрія Бугая», м. Полтава, Україна

Olena Kolesnyk,

Candidate of Historical Sciences, Associate Professor at the Department of Social Sciences and Humanities and Physical Therapy, Occupational Therapy, Poltava Business Institute Higher Educational Institution "Academician Yuriy Bugay International Scientific and Technical University", Poltava, Ukraine

E-mail: kolesnik_o_v@ukr.net

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0001-9140-9829>

ДИСПОЗИТИВИ КРЕАТИВНОГО МИСЛЕННЯ ВИКЛАДАЧА У ПРОСТОРІ СУЧАСНОЇ ОСВІТИ

А Здійснено комплексний аналіз диспозитивів креативного мислення викладача як одного з ключових чинників його професійної самореалізації в умовах сучасної освіти. Автори наголошують: креативність викладача не є вродженою якістю, а формується через спеціально створене освітнє середовище, постійне самонавчання, участь у тренінгах і професійних спільнотах. Проаналізовано ефективні практики формування креативного мислення.

Важливою частиною дослідження стало опитування серед викладачів Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка та Полтавського інституту бізнесу ЗВО «Міжнародний науково-технічний університет імені Юрія Бугая». Наведено результати анкетування викладачів, які засвідчують високу цінність мотивації, комунікації з колегами, підтримки адміністрації та доступу до сучасних ресурсів. Виокремлено основні бар'єри в упровадженні креативних методик: нестача часу, ресурсів і методичних матеріалів. Зазначено, що креативність викладача є динамічним процесом, що потребує постійного самовдосконалення, відкритості до нового досвіду та усвідомленого осмислення професійної діяльності.

Узагальнено, що диспозитиви креативного мислення є цілісною системою цінностей, установок і професійних дій, яка сприяє розвитку інноваційної культури у вищій освіті та забезпечує адаптивність викладача до динамічних змін сучасного освітнього середовища.

Ключові слова: креативне мислення; освітній процес; викладач; професійна самореалізація; професійний розвиток; творчий потенціал; мотивація; гнучкість мислення

DISPOSITIONS OF TEACHER'S CREATIVE THINKING IN THE SPACE OF MODERN EDUCATION

S The article presents a comprehensive analysis of the dispositions of creative thinking in teachers as one of the key factors of their professional self-realization in modern education. The importance of developing the creative competencies of teachers to effectively respond to the challenges of digitalization, globalization and the transformation of the educational environment is emphasized. It is substantiated that teachers' creativity is not an innate quality, but is formed through a specially created educational environment, continuous self-study, participation in training sessions and professional communities. Effective practices for forming creative thinking are analyzed. The main characteristics of creative thinking are identified: flexibility, non-standardization, and the ability to improvise and reflect.

An important part of the study was a survey among the teachers of V. G. Korolenko Poltava National Pedagogical University and Poltava Institute of Business of the Higher Education Institution "Yuri Buhay International Scientific and Technical University". The article presents the results of the survey, which show the high value of motivation, communication with colleagues, support from the administration, and access to modern resources. The main barriers to the implementation of creative methods are highlighted: lack of time, resources, and teaching materials. It is noted that teachers' creativity is a dynamic process that requires constant self-improvement, openness to new experiences, and reflective thinking about professional activities.

It is generalized that the dispositions of creative thinking are not only a set of methods, but also an integral system of values, attitudes, and professional actions that promote the development of an innovative culture in higher education and ensure the teachers' adaptability to the dynamic changes in the modern educational environment.

Keywords: creative thinking; educational process; teacher; professional self-realization; professional development; creative potential; motivation; flexibility of thinking

Актуальність проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими практичними завданнями.

У сучасному світі, що стрімко змінюється під впливом цифрових технологій, глобалізації та постійного оновлення знань, зростає потреба в креативному викладачеві, здатному адаптуватися до нових викликів і генерувати нестандартні педагогічні рішення. Формування креативного мислення в педагогічній діяльності стає не лише бажаною, а й необхідною умовою ефективного функціонування освітнього процесу. Сучасна освіта вимагає від викладача бути не лише транслятором знань, а й фасилітатором, наставником, інноватором, здатним створити середовище для розвитку творчого потенціалу здобувачів освіти.

Актуальність дослідження зумовлена потребою в пошуку дієвих механізмів розвитку креативного мислення викладача, що виступає основою його професійної самореалізації та підвищення якості освітніх послуг. Практичне значення проблеми полягає в необхідності впровадження педагогічних технологій, що сприяють творчому самовираженню, гнучкому мисленню, рефлексії та вмінню працювати в умовах невизначеності. Відтак дослідження диспозитивів креативного мислення має важливе значення для оновлення змісту підготовки педагогічних кадрів, розроблення нових моделей професійного розвитку та забезпечення якісних змін в освітньому просторі.

Аналіз попередніх досліджень і публікацій. Актуальність розвитку креативного мислення викладача у сучасному освітньому просторі знаходить широке відображення в наукових дослідженнях. А. Бабак і В. Ворожбіт-Горбатюк [1] розглядають педагогічний університет як простір стимулювання творчого потенціалу, а Н. Вовчаста, О. Байрамова та Г. Чорна [2] наголошують на важливості формування креативних компетентностей студентів через діяльність викладачів.

Інноваційні підходи до підготовки педагогів досліджують Т. Паска, І. Мойсеєнко й І. Шапка [5], тоді як А. Поденко та Хе Тін [6] вказують на взаємозв'язок креативності

й саморозвитку. У сфері міжпредметних інтеграцій О. Сторонська та С. Гаврилів [7] акцентують на ролі інформатичної освіти у формуванні творчої особистості. Взаємозалежність креативності викладача і студента розкривають В. Чужикова [8] та М. Шпак [9]. Проблеми діагностики креативного мислення висвітлює О. Юрченко [10].

Зарубіжні дослідники підкреслюють значення розвитку творчості у педагогічній освіті та розкривають психологічну природу креативності [11; 12].

Отже, сучасні наукові праці засвідчують системний підхід до вивчення креативного мислення викладача. Зокрема, вони акцентують увагу на необхідності інтеграції новітніх технологій, методів активного навчання, а також важливості формування креативних навичок у викладачів для стимулювання розвитку творчих здібностей у студентів.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми, яким присвячується означена стаття. Вивчення впливу різноманітних факторів на креативне мислення викладачів, розвиток спеціальних педагогічних методик і стратегій для підтримки креативності викладачів, застосування сучасних технологій стимулювання креативного мислення.

Мета статті: аналіз диспозитивів креативного мислення викладача у просторі сучасної освіти, а також виокремлення умов і чинників, що сприяють їхньому ефективному розвитку та реалізації в педагогічній практиці.

Викладення основного матеріалу. У контексті сучасної системи освіти креативне мислення викладачів набуває дедалі більшого значення. Здатність знаходити нові підходи, адаптуватися до змін, генерувати нестандартні ідеї та впроваджувати їх у педагогічну практику стає не лише перевагою, а й необхідною умовою ефективної професійної діяльності. Креативний викладач не тільки урізноманітнює освітній процес, а й стимулює здобувачів освіти до самостійного пошуку, творчості, розвитку критичного мислення, ініціативності та гнучкості – навичок, що визначають конкурентоспроможність особистості у XXI столітті.

Термін «креативність» (від англ. *create* – створювати, творити) вперше введено у науковий обіг Д. Сімпсоном у 1922 році для позначення здатності людини долати стереотипи мислення. Британський учений К. Спірмен, один із засновників підходу до управління на основі креативного мислення, трактував креативність як інтелектуальну здатність до створення нового змісту через трансформацію існуючих концептів і формування нових логічних зв'язків [6, с. 257].

Креативне мислення – це компетентність особистості продуктивно залучатися до генерування, оцінювання та вдосконалювання ідей, результатом чого може стати прийняття оригінальних та ефективних рішень, поступ у знаннях і дієвий прояв фантазії.

Відомий «батько» сучасної концепції креативності, Дж. Гілфорд виділив властивості креативного мислення, як-от:

- здатність до виявлення і постановки проблем;
- спроможність до генерування великої кількості ідей;

- гнучкість – продукування різноманітних ідей;
- оригінальність – спроможність продукувати віддалені асоціації, незвичні відповіді, відповідати на подразники нестандартно;
- здатність удосконалити об'єкт, додаючи деталі;
- уміння вирішувати проблеми, тобто здатність до аналізу і синтезу.

До зазначених чинників варто додати також високий рівень інтелекту, харизматичність і лідерські навички, потужну мотивацію й прагнення до вираження своєї креативності на практиці, схильність до ризику, а також індивідуальні характеристики людини, як-от: завзяття, терпіння, наснага, кмітливість тощо. Важливими є також обдарованість і природний хист до обраного виду діяльності [3, с. 9].

Науковий інтерес викликає проблема дослідження передумов і проявів креативного мислення в освітньому процесі (рис. 1):

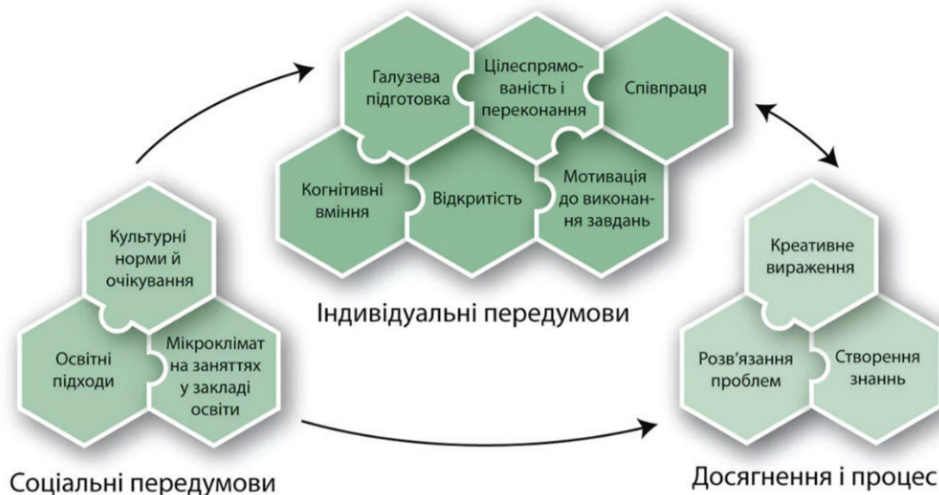

Рис. 1. Передумови та прояви креативного мислення в освітньому процесі [10]

Креативне мислення в освітньому процесі формується під впливом комплексу соціальних та індивідуальних передумов і проявляється через різноманітні процеси та досягнення. Соціальні передумови включають культурні норми та очікування, що визначають ціннісні орієнтири суспільства щодо творчості, а також освітні підходи, що задають загальну методологію навчання й виховання. Важливу роль відіграє також мікроклімат на заняттях у закладі освіти, який може або стимулювати, або гальмувати розвиток креативних здібностей особистості.

Індивідуальні передумови креативного мислення охоплюють різні компоненти: галузеву підготовку, яка забезпечує необхідний обсяг знань і вмінь для творчої діяльності; когнітивні вміння, що визначають здатність до аналізу, синтезу й оригінального мислення; відкритість до нового досвіду; спрямованість і переконання, що мотивують до пошуку нестандартних рішень; мотивацію до виконання завдань і готовність до співпраці в колективі [5, с. 6].

Проявами креативного мислення в освітньому процесі є процеси креативного вираження, розв'язання проблем і створення нових знань. Креативне вираження передбачає

здатність педагога виявляти індивідуальність у виконанні завдань і пропонувати новаторські підходи. Розв'язання проблем проявляється в умінні знаходити ефективні, нестандартні рішення для освітніх задач. Формування вмінь є результатом синтезу попереднього досвіду та нових ідей, що веде до розширення або переосмислення існуючих парадигм.

Отже, розвиток і прояв креативного мислення в освітньому процесі є результатом взаємодії зовнішніх соціальних чинників і внутрішніх індивідуальних характеристик, що у сукупності забезпечує здатність особистості до творчого самовираження та інноваційної діяльності.

Водночас необхідно зазначити, що креативність не є феноменом, який виникає спонтанно або стихійно, – її становлення потребує наявності сприятливого освітнього середовища, системної підтримки та цілеспрямованого розвитку. У цьому контексті особливої ваги набуває роль закладу освіти, який здатен створювати умови для розкриття та реалізації внутрішнього потенціалу викладача.

Зокрема, освітній заклад має можливість активно впливати на формування та розвиток когнітивних умінь педагогічних

працівників, стимулюючи здатність до критичного мислення, когнітивної гнучкості та інтелектуальної відкритості. Організація та проведення тренінгових програм, методичних семінарів і науково-практичних заходів сприяють розвитку відповідних компетентностей, формуючи у викладачів навички нестандартного, креативного осмислення професійних завдань [9, с. 60].

Крім того, важливою передумовою формування креативного мислення є поглиблення фахової компетентності викладача. Занурення в специфіку власної предметної галузі, глибоке розуміння її внутрішньої логіки та сучасних тенденцій дозволяють педагогам ефективно виявляти міжпредметні взаємозв'язки, творчо адаптувати здобуту інформацію до потреб освітнього процесу.

Сприяння такому процесу з боку закладу освіти може здійснюватися через підтримку науково-дослідної активності викладачів, стимулювання їхньої участі у фахових конференціях, а також надання доступу до сучасних інформаційних ресурсів і наукових баз даних.

Віра у власні можливості є одним із ключових психологічних ресурсів розвитку креативного мислення викладача. Наявність позитивного досвіду професійної діяльності – зокрема досягнення визначених цілей, отримання позитивного зворотного зв'язку від колег, керівництва та здобувачів освіти, а також реалізація власних ініціатив – сприяє формуванню стійкої впевненості у здатності до творчої самореалізації [4, с. 53]. Остання значною мірою визначає готовність викладача до пошуку інноваційних рішень і нестандартних підходів у площині педагогічної практики.

Окрім зазначеного, важливою детермінантою креативного розвитку є глибинна внутрішня мотивація. Викладач, який відчуває смислову наповненість своєї професійної діяльності, усвідомлює її соціальну та особистісну цінність, а також має можливість для неперервного фахового зростання, виявляє підвищену схильність до творчої активності [12]. В означених умовах креативність набуває не ситуативного, а системного характеру, що стимулює подальше вдосконалення освітнього процесу відповідно до потреб сучасного розвитку суспільства.

Нам імпонує думка науковиці О. Юрченко щодо можливих перешкод у формуванні креативного мислення. До основних чинників, на переконання вченої, належать:

- нав'язування уявлення про існування лише одного правильного способу виконання завдання або єдиної правильної відповіді на запитання;
- формування у свідомості студентів переконання про необхідність беззаперечного підпорядкування авторитету та культивування страху перед ним;
- надмірне дотримання жорсткого плану занять без гнучкого реагування на навчальну динаміку;
- поширення уявлень про те, що оригінальність є винятковою й рідкісною якістю, доступною лише небагатьом;
- акцентування на розмежованості знань і відсутність міждисциплінарних зв'язків;
- стримування природної цікавості та допитливості студентів;

– заперечення того, що процес навчання та розв'язання проблем має бути захопливим і цікавим [10].

Наростання глобальної конкуренції у сфері вищої освіти обумовлює потребу у глибинній концептуалізації феномену креативності основних суб'єктів освітнього процесу – викладачів і здобувачів вищої освіти. В умовах постійного підвищення суспільних запитів актуалізується як ризик виникнення конфліктних взаємодій, так і потенціал формування колаборативних моделей співпраці. У глобалізованому соціумі дедалі більшого поширення набувають наукові гіпотези, згідно з якими домінуючим критерієм ефективності освітнього процесу у найближчому майбутньому постане рівень розвитку креативності як серед тих, хто навчається, так і серед тих, хто навчає. Органічна інтеграція інтересів зазначених суб'єктів розглядається як фундаментальна умова інституційного поступу освітніх закладів. Водночас необхідно усвідомлювати, що псевдокреативність або її зовнішня імітація не сприятимуть ані продукуванню справді інноваційних ідей, планів і відкриттів, ані гармонізації міжособистісних взаємин у площині «викладач – студент» [8, с. 55].

Цікавими для нашого дослідження є напрацювання науковців (О. Сторонська, С. Гаврилів), що стосуються креативного мислення викладача як поліструктурного явища. Особливу увагу привертають ідеї про те, що основою креативності є: здібності, зокрема синтетичні, що проявляються у здатності до нестандартного мислення; аналітичні навички, які забезпечують уміння аналізувати, критично оцінювати ідеї й адаптувати їх до освітнього контексту; практично-контекстуальні вміння, що дозволяють ефективно реалізовувати абстрактні концепції на практиці; знання як фундамент творчої діяльності та основа для креативного застосування теоретичних положень у педагогічній практиці; гнучкість і швидкість мислення, що дають змогу оперативно реагувати на зміну навчальних ситуацій; особистісні якості, серед яких важливими є здатність долати перешкоди та готовність до виправданого ризику; мотивація, що виступає рушійною силою творчого пошуку і новаторської діяльності викладача.

Зазначені характеристики визначають не лише індивідуальні особливості педагога, а й формують його здатність сприяти розвитку креативності студентів у процесі навчання [7, с. 3].

Варто зауважити, що креативне мислення викладача необхідно розглядати як складний, послідовний і цілеспрямований когнітивно-професійний процес, спрямований на пошук і реалізацію інноваційних педагогічних рішень, оптимізацію освітнього процесу та інтенсифікацію пізнавальної діяльності здобувачів освіти [2, с. 92]. Структура цього процесу включає низку функціонально взаємопов'язаних етапів.

На початковому етапі здійснюється ідентифікація проблемної ситуації або усвідомлення необхідності трансформації освітньої практики, що детермінується чинниками, як-от: зниження навчальної мотивації студентів, потреба в інтеграції цифрових технологій, зростання вимог до індивідуалізації навчання тощо.

Подальший етап передбачає активний пошук потенційних варіантів розв'язання виявленої проблеми через аналіз емпіричного досвіду, глибоку професійну рефлексію, інтерактивну комунікацію з професійною спільнотою, а також залучення концептуальних засад сучасних освітніх парадигм.

На основі акумульованої інформації викладач формулює гіпотезу – інноваційне припущення щодо можливих шляхів підвищення ефективності освітнього процесу, що може виявлятися у зміні організації навчальної діяльності, впровадженні інтерактивних методів навчання або перегляді змістово-структурних компонентів навчального заняття [1, с. 490].

Наступним етапом є практична реалізація сформульованої гіпотези у реальному освітньому середовищі з метою емпіричної перевірки її ефективності. На підставі результатів цієї апробації здійснюється всебічний аналіз й оцінка змін у динаміці навчальної діяльності студентів, а також співвіднесення фактичних результатів із попередніми прогнозами.

Завершальним компонентом процесу виступає критичне осмислення отриманих результатів, яке передбачає здійснення змістовної рефлексії, виявлення сильних і слабких сторін упровадженого нововведення, а також визначення стратегій подальшої професійної самореалізації та розвитку.

Отже, креативне мислення викладача постає як глибокий, багаторівневий процес, що інтегрує елементи професійної рефлексії, інноваційної активності, педагогічної інтуїції та когнітивної гнучкості.

У контексті дослідження креативного мислення педагогічних працівників особливу увагу приділяють аналізу особистісно-когнітивних характеристик, які виступають детермінантами здатності до генерації оригінальних ідей, прийняття нестандартних рішень та ефективної адаптації до трансформаційних змін в освітньому середовищі [7, с. 4].

Важливо наголосити, що формування креативного мислення передусім детермінується вірою індивіда у власні творчі здібності. Саме впевненість у внутрішньому потенціалі слугує каталізатором генерування нових ідей і пошуку нестандартних рішень. Якщо розглядати людський інтелект як високоорганізовану систему, то думки можна інтерпретувати як джерело її енергії: позитивна когнітивна установка здатна ефективно нейтралізувати психологічні бар'єри та сприяти розгортанню творчих процесів. Водночас особливої ваги набуває здатність довіряти власним інтелектуальним ідеям, уникаючи імпульсивного звернення до зовнішніх джерел порад, що дозволяє забезпечити глибинне осмислення проблематики та формування самобутнього концептуального бачення [11].

Для об'єктивнішого розуміння диспозитивів креативного мислення нами було проведено опитування 50 викладачів Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка та Полтавського інституту бізнесу Закладу вищої освіти «Міжнародний науково-технічний університет імені Юрія Бугая» (рис. 2).

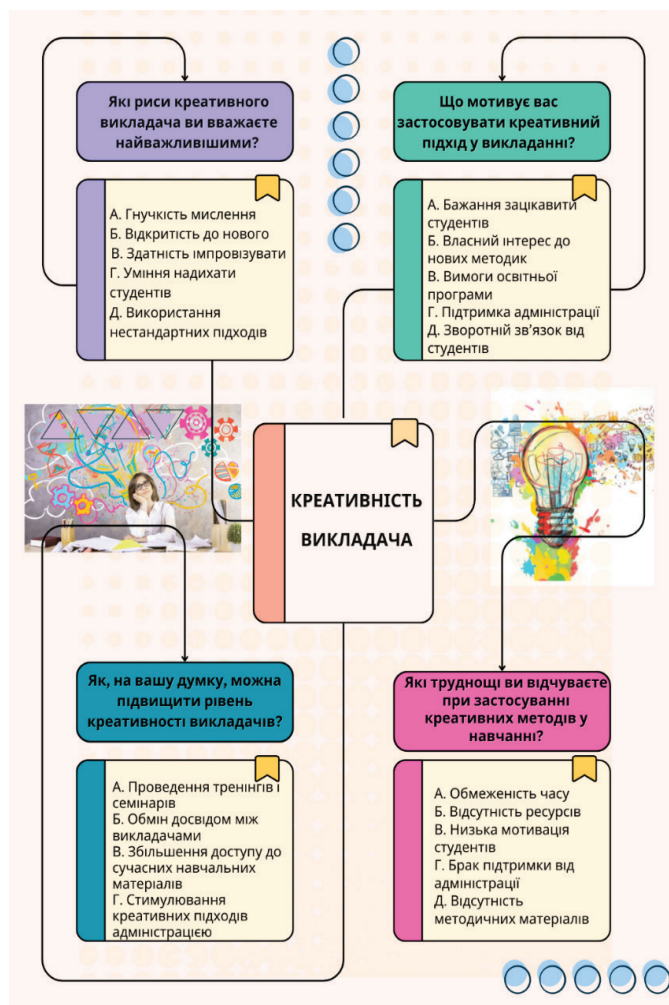

Рис. 2. Анкета для опитування викладачів

Опрацьовані результати опитування свідчать про те, що серед основних рис креативного викладача найважливішими учасники опитування вважають гнучкість мислення (25%) та уміння надихати студентів (21%). Дещо нижчими є показники щодо відкритості до нового (19%) та здатність імпровізувати (18%). Трохи менший, але й усе ще значний відсоток респондентів (17%) вказали на використання нестандартних підходів (рис. 3):

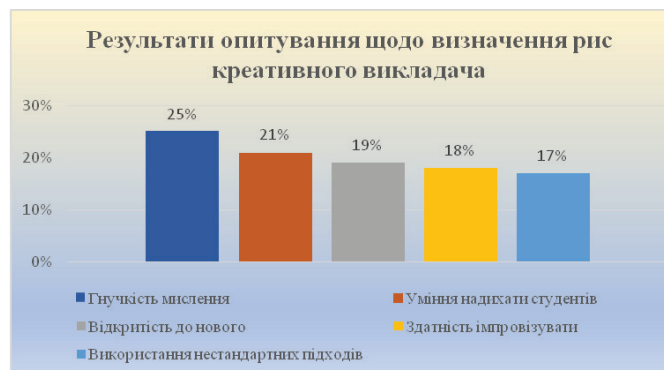

Рис. 3. Визначення рис креативного викладача

Вказане свідчить про те, що сучасний викладач має бути не лише відкритим до змін, але й готовим виявляти гнучкість у підходах і мотивувати своїх студентів.

Щодо мотивації застосовувати креативний підхід у викладанні, найвагомішими факторами стали бажання зацікавити студентів (34%) і власний інтерес до нових методик (26%). Вимоги освітньої програми (16%), підтримка адміністрації (13%) та зворотний зв'язок від студентів (11%) на порядок нижчу, але не останню роль (рис. 4):

Рис. 4. Мотивація застосування креативного підходу

З аналізу цієї частини опитування можна зрозуміти, що внутрішня мотивація викладача є вагомим стимулом до впровадження інноваційних підходів, у порівнянні із зовнішніми вимогами чи підтримкою.

На запитання про шляхи підвищення рівня креативності викладачів більшість респондентів відзначили важливість проведення тренінгів і семінарів (31%), а також обміну досвідом між викладачами (28%). Дещо менше уваги приділено збільшенню доступу до сучасних навчальних матеріалів (24%) і стимулюванню креативних підходів адміністрацією (17%). Отримані результати дозволяють констатувати наступне: викладачі розглядають власний професійний розвиток через активну участь у тренінгах і живе спілкування з колегами як найефективніший шлях до підвищення власної креативності (рис. 5):

Рис. 5. Шляхи підвищення рівня креативності викладачів

Аналіз труднощів, з якими стикаються викладачі при використанні креативних методів, виявив, що основними бар'єрами є обмеженість часу (32%) і відсутність ресурсів (26%). Низька мотивація студентів (20%), брак підтримки з боку адміністрації (14%) та відсутність методичних матеріалів (8%) також віднесені респондентами до важливих перешкод (рис. 6).

Рис. 6. Труднощі при застосуванні креативних методів

Вказане вище свідчить про те, що, незважаючи на високу мотивацію та готовність до змін, зовнішні обставини нерідко стримують викладачів у застосуванні креативних підходів.

Результати проведеного опитування викладачів дозволяє стверджувати наступне: для розвитку креативності викладача вирішальну роль відіграють його особисті якості – гнучкість мислення, відкритість до нового, здатність надихати студентів. Основним стимулом до впровадження творчих методів виступає бажання зацікавити студентів та особистий інтерес до інноваційних підходів. Проте успішна реалізація креативних стратегій подекуди гальмується об'єктивними труднощами: нестачею часу, ресурсів і підтримки з боку адміністрації.

З метою підвищення рівня креативності серед викладачів доцільно розширювати можливості професійного розвитку через тренінги, обмін досвідом і доступ до сучасних освітніх матеріалів. Також варто посилювати адміністративну підтримку ініціатив викладачів, забезпечувати ресурсами та створювати умови, що сприятимуть творчому пошуку в освітньому процесі.

Висновки з даного дослідження. Аналізуючи опрацьовані матеріали, маємо підстави стверджувати: диспозитиви креативного мислення викладача в умовах сучасної освіти постають не лише як сукупність окремих інструментів чи технік, а як цілісна система мислення, дій і взаємодії з освітнім середовищем. У сучасних умовах стрімкого суспільного розвитку саме здатність мислити творчо, гнучко адаптуватися до змін, генерувати інноваційні педагогічні підходи та мотивувати здобувачів освіти визначає ефективність професійної діяльності викладача. Креативний викладач не лише транслює знання, а й формує освітній простір, орієнтований на натхнення, ініціативу та самореалізацію здобувачів освіти.

Отже, диспозитиви креативного мислення викладача репрезентують собою комплекс взаємопов'язаних практик, що сприяють зростанню особистісного потенціалу педагога, модернізації педагогічного інструментарію та створенню інноваційного й надихаючого освітнього простору. Систематичне застосування цих практик забезпечує не лише розвиток креативних компетентностей викладача, а й формування покоління здобувачів освіти, здатних до інноваційного, критичного та самостійного мислення.

Результати дослідження. У процесі дослідження проблеми формування диспозитивів креативного мислення викладача у просторі сучасної освіти було виокремлено низку важливих тенденцій і практичних висновків. Опитування, спостереження та аналіз освітнього досвіду педагогів засвідчили, що значна частина викладачів усвідомлює важливість розвитку креативності як однієї з ключових професійних компетентностей.

Нами встановлено, що найефективніше активізують креативне мислення ті педагоги, які постійно займаються самоосвітою, відвідують професійні курси, комунікують із колегами, експериментують з новими методиками та формами навчання. Значний вплив на формування креативного мислення має також особистісне ставлення до новизни, готовність до змін, відкритість до зворотного зв'язку та бажання вдосконалюватися.

Результати дослідження підтвердили, що розвиток креативного мислення викладача є не випадковим, а системним процесом, що потребує цілеспрямованої роботи, відкритості до нового досвіду та регулярної рефлексії.

Перспективи подальших розвідок передбачають поглиблений аналіз диспозитивів креативного мислення викладача у контексті цифровізації освіти та міждисциплінарної інтеграції. Особливу увагу доцільно приділити розвитку методик формування креативного мислення в умовах змішаного та дистанційного навчання, а також вивченню впливу соціокультурних чинників на креативність педагогічної діяльності. Також перспективними нам видається розроблення практичних моделей підтримки й стимулювання креативності викладачів у професійному середовищі.

Список використаних джерел

1. Бабак А. І., Ворожбіт-Горбатюк В. В. Педагогічний університет як простір розвитку креативного мислення здобувача вищої освіти. *Грааль науки*. 2021. № 11. С. 489–491.
2. Вовчиста Н., Байрамова О., Чорна Г. Розвиток навичок креативного мислення у здобувачів вищої освіти. *Український педагогічний журнал*. 2022. № 1. С. 87–95.
3. Мрихіна О. Курс креативне мислення: проєкт з розвитку молодіжного підприємництва. Київ: USAID, 2023. 137 с.
4. Павлюх В. В. Розвиток креативності в учнів різного віку: навч.-метод. посіб. Кропивницький: КЗ «КОІППО імені Василя Сухомлинського», 2023. 72 с.
5. Паска Т. В., Мойсеєнко І. М., Шапка І. В. Інноваційні підходи до підготовки педагогів для впровадження сучасних освітніх технологій та стимулювання творчості у здобувачів освіти в Україні. *Академічні візії*. 2024. Вип. 29. С. 1–13.
6. Поденко А., Хе Тін. Професійна креативність у системі чинників саморозвитку особистості. *Вісник ХНПУ імені Г.С. Сковороди. Психологія*. 2023. Вип. 68. С. 252–264.
7. Сторонська О. С., Гаврилів С. В. Формування креативної особистості учня в умовах шкільної інформатичної освіти. *Академічні візії*. 2024. Вип. 30. С. 1–6.
8. Чужикова В. Креативність викладача / креативність студента: побудова нової моделі. *Педагогічні науки*. 2022. Вип. 98. С. 54–59.
9. Шпак М. Креативність як складова особистісного розвитку та професійного становлення студентів. *Наукові праці Міжрегіональної академії управління персоналом. Психологія*. 2023. Вип. 2 (58). С. 57–62.
10. Юрченко О. Креативне мислення: чи можливо оцінити та як його перевірити? URL: <https://creativecountry.org/pisa/> (дата звернення: 02.04.2025).
11. Borovets O., Yakovyshyna T. Conditions for the formation of creativity in higher education. *Pedagogy of forming a creative personality in higher and secondary schools*. 2021. № 76. P. 79–83.
12. Makhlai O. M. Creativity and creativity: The psychological essence and content of concepts. *Collection of Scientific Works of the National Academy of the State Border Guard Service of Ukraine. Psychological Sciences*. 2017. № 3. P. 139–152.

References

1. Babak, A. I., & Vorozhbit-Horbatyuk, V. V. (2021). Pedagogical university as a space for the development of creative thinking of higher education students. *Hraal nauky [The Grail of Science]*, 11, 489–491 [in Ukrainian].
2. Vovchasta, N., Bairamova, O., & Chorna, H. (2022). Rozvytok navychok kreatyvnoho myslennia u zdobuvachiv vyshchoi osvity [Development of creative thinking skills in higher education students]. *Ukrainskyi pedahohichnyi zhurnal [Ukrainian Pedagogical Journal]*, 1, 87–95 [in Ukrainian].
3. Mrykhina, O. (2023). Kurs kreatyvne myslennia: proiekt z rozvytku molodizhnogo pidpriemnytstva [Creative thinking course: a project to develop youth entrepreneurship]. Kyiv: USAID [in Ukrainian].
4. Pavliukh, V. V. (2023). Rozvytok kreatyvnosti v uchniv riznogo viku [Development of creativity in students of different ages]: navch.-metod. posib. Kropyvnytskyi: KZ «KOIPPO imeni Vasylia Sukhomlynskoho» [in Ukrainian].
5. Paska, T. V., Moiseienko, I. M., & Shapka, I. V. (2024). Innovatsiini pidkhody do pidhotovky pedahohiv dlia vprovadzhennia suchasnykh osvitykh tekhnolohii ta stymuliuвання tvorchosti u zdobuvachiv osvity v Ukraini [Innovative approaches to teacher training for the introduction of modern educational technologies and stimulation of creativity in students in Ukraine]. *Akademichni vizii [Academic visions]*, 29, 1–13 [in Ukrainian].
6. Podenko, A., & Khe, Tin. (2023). Profesinna kreatyvnist u systemi chynnykiv samorozvytku osobystosti [Professional creativity in the system of factors of personal self-development]. *Visnyk KhNPU imeni H.S. Skovorody. Psykholohiia [Bulletin of HNPUP named after H.S. Skovoroda. Psychology]*, 68, 252–264 [in Ukrainian].
7. Storonska, O. S., & Havryliv, S. V. (2024). Formuvannia kreatyvnoi osobystosti uchnia v umovakh shkilnoi informatychnoi osvity [Formation of a student's creative personality in the conditions of school computer science education]. *Akademichni vizii [Academic visions]*, 30, 1–6 [in Ukrainian].
8. Chuzhykova, V. (2022). Kreatyvnist vykladacha / kreatyvnist studenta: pobudova novoi modeli [Teacher's creativity / student's creativity: building a new model]. *Pedahohichni nauky [Pedagogical Sciences]*, 98, 54–59 [in Ukrainian].
9. Shpak, M. (2023). Kreatyvnist yak skladova osobystisnoho rozvytku ta profesiinoho stanovlennia studentiv [Creativity as a component of personal development and professional formation of students]. *Naukovi pratsi Mizhrehionalnoi akademii upravlinnia personalom. Psykholohiia [Scientific works of the Interregional Academy of Personnel Management. Psychology]*, 2 (58), 57–62 [in Ukrainian].
10. Yurchenko, O. Kreatyvne myslennia: chy mozhlyvo otsynity ta yak yoho perevirity? [Creative thinking: is it possible to assess and how to test it?]. Retrieved from <https://creativecountry.org/pisa/> [in Ukrainian].
11. Borovets, O., & Yakovyshyna, T. (2021). Conditions for the formation of creativity in higher education. *Pedagogy of forming a creative personality in higher and secondary schools*, 76, 79–83.
12. Makhlai, O. M. (2017). Creativity and creativity: The psychological essence and content of concepts. *Collection of Scientific Works of the National Academy of the State Border Guard Service of Ukraine. Psychological Sciences*, 3, 139–152.

Дата надходження до редакції авторського оригіналу: 28.04.2025